No. 28 Donderdag 15 Juli 1909 9de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ $0.12^1/_2$
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in de gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f — 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100 —, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden.

Inhoud van dit nummer.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

Concept-notulen van de Hoofdbestuursvergadering, gehouden te Utrecht, op Zaterdag den 10en Juli 1909, des voormiddags ten 11 ure, in het Hotel de l'Europe.

Aanwezig zijn de heeren C. R. Bakhuizen van den Brink, voorzitter; A. B. J. Prakken, wd. ondervoorzitter; A. A. C. Harting, penningmeester; E. van Assen, secretaris, alsmede volgens presentielijst Mevrouw M. Ten Bosch—Bosscher, 's-Hage; Mevrouw J. E. van Oeveren, geb. van Schaik,-Utrecht; en de heeren Th. J. A. van Zijll de Jong, Zutfen; T. Gerdes Oosterbeek, Apeldoorn; Th. Almerood, Amsterdam, terwijl de heer J. H. Calmeyer, Apeldoorn, tegenwoordig was, op uitnoodiging van het Hoofdbestuur om de vergadering bij te wonen.

Afwezig waren de heeren: Mr. H. Smeenge, Amsterdam; L. A. H. Lamie, Arnhem; J. C. van Reyn, Breda; Prof. Mr. J. E. Heeres, Leiden; J. L. Pierson, Nijmegen; Jhr. Mr. J. L. W. C. von Weyler, Rotterdam, alsmede de heer O. H. Kuyck Apeldoorn, die wegens vertrek naar 's-Gravenhage voor het lidmaatschap van het Hoofdbestuur had bedankt.

De voorzitter roept den aanwezigen het welkom toe en geeft te kennen, dat deze samenkomst is uitgeschreven met het oog op de mogelijkheid, dat er nog enkele leden zullen zijn, die het een of ander hebben op te merken, in verband met de onderwerpen, welke op de agenda voorkomen en welke hedenmiddag op de jaarlijksche Algemeene Vergadering in behandeling zullen worden genomen.

De notulen der vorige vergadering van 10 April 1909, waarvan de leden kennis hebben kunnen nemen in het Koloniaal Weekblad van Donderdag 22 April 1909 No. 16, geven geen aanleiding tot opmerkingen en worden gearresteerd.

Mevrouw van Oeveren—van Schaik vraagt alleen opheldering van het feit, hoe het komt, dat zij in de vorige presentielijst als tegenwoordig is opgegeven, terwijl zij die vergadering niet heeft bijgewoond, waarop de Secretaris mededeelt, dat zulks te wijten is aan eene vergissing van de zijde van den zetter van het Koloniaal Weekblad, aan wien het begin van een nieuwen regel niet was opgevallen.

Vervolgens licht de voorzitter toe de voordracht van het Hoofdbestuur betreffende de nieuwe leden van het Hoofdbestuur, welke op de jaarlijksche Algemeene Vergadering zal worden voorgebracht, en spreekt daarbij het leedwezen uit, dat van de zijde van het Hoofdbestuur, tengevolge van het niet raadplegen van de voordracht van het bestuur der Afdeeling Nijmegen, door het Hoofdbestuur abusievelijk een eigen voordracht was opgemaakt, welke echter, zoodra de vergissing ter zijner kennis kwam, werd hersteld door de voordracht van het afdeelingsbestuur over te nemen, daarvan melding te maken in het Koloniaal Weekblad van Donderdag 8 Juli 1909 No. 27 en de verontschuldigingen aan te bieden.

Het afdeelingsbestuur van Nijmegen heeft met dit redres zijne voldoening betuigd.

Daarna ontspon zich eenige discussie, naar aanleiding van punt 10 der agenda van de jaarlijksche Algemeene Vergadering, in zake het verschil met het bestuur van de afdeeling 's-Hage over art. 16 van het Ontwerp-Huishoudelijk Reglement der afdeeling, luidende:

„Het afdeelingsbestuur kan over de geldmiddelen „der afdeeling, genoemd in art. 5 harer statuten, „beschikken voor het doen van uitgaven, vereischt „voor den geregelden gang van zaken en voor de „uitvoering van eenige bepaling in de statuten of „van dit reglement.

„In de jaarlijksche Algemeene Vergadering der „afdeeling worden telkens voor het volgende jaar „de begrooting der uitgaven en de raming der in„komsten vastgesteld.

„Andere uitgaven dan die, bedoeld in het eerste „lid van dit artikel, of uitgaven boven of buiten de „door de Algemeene Vergadering der afdeeling vast„gestelde begrooting, mogen niet plaats vinden dan „krachtens machtiging van het Afdeelingsbestuur, „waartoe door minstens 2/3 van het wettig aantal „bestuursleden moet zijn medegewerkt."

De Voorzitter, erkennende dat het Afdeelingsbestuur, hetwelk als rechtspersoon is erkend, zeer zeker over de eigen geldelijke middelen kan beschikken, welke jaarlijks worden verantwoord, bleef bij zijne meening, dat het ontworpen huishoudelijk reglement een te groote vrijheid gaf aan het bestuur, door toe te staan, dat het geheel zelfstandig kan afwijken van of overschrijden eene door de ledenvergadering vastgestelde begrooting, zonder dat, gelijk in het huishoudelijk reglement van de Vereeniging, voorafgaande goedkeuring of wel nadere bekrachtiging door eene ledenvergadering is voorgeschreven.

In verband daarmede kon het Hoofdbestuur het nieuwe huishoudelijk reglement niet geheel en al goedkeuren.

Zulks werd bestreden door de heeren Prakken, (wd. voorzitter van de afdeeling 's-Gravenhage) en Almerood, Amsterdam, die van oordeel waren, dat het Hoofdbestuur ten deze niet te veel moet ingrijpen, waar de leden der afdeeling toch controle uitoefenen over de leden van hun bestuur.

Besloten wordt deze aangelegenheid aan het oordeel van de Algemeene Vergadering van heden te onderwerpen.

Ten slotte wijst de voorzitter de aanwezigen nogmaals op het voorschrift van art. 10 van het H. R. der Vereeniging, waarbij hem het recht is toegekend alle vergaderingen van afdeelingen, besturen en commissies der Vereeniging bij te wonen, waartoe hem van alle te houden vergaderingen kennis wordt gegeven, en zulks in verband met het feit, dat hij er wel prijs op zou stellen om met de verschillende bestuursleden en leden van de afdeelingen kennis te maken en de in behandeling genomen wordende aangelegenheden van tijd tot tijd te volgen.

Niets meer te verhandelen zijnde, wordt de vergadering gesloten.

De Secretaris:
E. VAN ASSEN.

Openingsrede van den Voorzitter op de Algemeene Vergadering te Utrecht, 10 Juli 1909.

Ik heet u allen hartelijk welkom in deze algemeene vergadering, welke als een bijzondere kan worden beschouwd, omdat zij de eerste is in de tweede tienjarige periode van het leven onzer vereeniging, welke wij zijn ingetreden.

Den 3den Mei van dit jaar toch was het tien jaren geleden, dat uit een toevallige omstandigheid de Tentoonstelling van Vrouwenarbeid, waar de Indische afdeeling zoozeer de aandacht getrokken had, door het volhardend initiatief van Mevrouw van Zuylen—Tromp, bijgestaan door wijlen haren echtgenoot, dien wij steeds met eerbied en dankbaarheid blijven herdenken, deze vereeniging gevestigd werd.

Gelijk in een menschenleven zijn ook in het leven eener vereeniging de eerste jaren de moeilijkste. Het is de tijd van vallen en opstaan, de tijd van lustig ontwaken, van hoopvolle verwachting... maar ook de tijd, waarin men gaat ondervinden de teleurstelling bij het streven, het ijdele der verwachtingen, de onzekerheid omtrent de toekomst.

Het is mijne bedoeling niet, u thans de geschiedenis te verhalen of in herinnering te brengen van de eerste tien levensjaren der vereeniging. Mevrouw van Zuylen heeft zorg gedragen voor een feestnummer van ons orgaan „Het Koloniaal Weekblad" ter herdenking van dat tienjarig bestaan; ik zou dus in herhaling vervallen. Laat ik alleen nog maar in herinnering brengen dat de vereeniging begon met 200 leden, en alleen werkte te 's-Gravenhage; dat het ledental sedert geklommen is tot 2000 en meer, dat de vereeniging hare vertakkingen heeft in alle deelen van het land, in Oost- en West-Indië. Uitgebreid is dus het veld, waar zij werken wil en voortdurend breidt hare werkzaamheid zich uit. Zorg voor de persoonlijke belangen van hen, die uit Indië komen en die derwaarts vertrekken, ijveren voor

de welvaart in de overzeesche bezittingen, voor de belangen van de verschillende bewoners aldaar, bevordering van de kennis dier landen, dat is in 't kort het programma, waardoor wij hopen den band te versterken tusschen het Moederland en zijne Indische bezittingen, te bevestigen wat ons bindt aan de volkeren van verschillenden landaard, met wie wij door de geschiedenis vereenigd zijn, aan wie wij door gemeenschap van belangen en door gevoelens van sympathie verbonden willen blijven."

Met 200 leden begon de vereeniging, zoo lezen wij in het feestnummer, zij telt thans tienmaal meer, maar zij zou 10 maal 10 meer moeten bedragen, wanneer maar eenigszins voldaan werd aan den wensch der oprichters, door het Hoofdbestuur in zijn onlangs verspreide circulaire opnieuw uitgesproken: „de toetreding van allen, die aan Indië een deel van hun denken, hun werken, hun leven schonken, die door vrienden en familiebetrekkingen, wier lot zoozeer afhangt van de ontwikkeling onzer overzeesche bezittingen, de groote beteekenis begrijpen van een hechten en vertrouwelijken band tusschen Nederland en die bezittingen, — van allen voorts, die trotsch zijn op onze nationaliteit, die uit de geschiedenis kennen de kracht, welke onze betrekking tot Indië gegeven heeft in de moeilijkste tijdperken van ons volksbestaan, die beseffen de waarde van onze betrekking tot Indië voor nu en in de toekomst ter handhaving van de eervolle plaats, die Nederland in de schatting der volkeren en van de menschheid inneemt."

De vereeniging zou tienmaal meer leden moeten tellen dan zij nu heeft! Dat het op dien weg zoo langzaam voortgaat, maakt het vaak zoo zwaar met lust voort te werken. Wij danken het aan onzen onvermoeiden penningmeester vooral, dat sedert 1 Januari van dit jaar bijna 200 nieuwe leden zijn toegetreden; — doch daarvoor was niet voldoende de opwekking door onze circulaire, daarvoor moest hij zich de moeite geven de personen op te zoeken en door overreding te winnen.

Wanneer wij bijwijlen de toekomst somber inzien, dan is dit niet Uwe schuld, die door Uwe tegenwoordigheid in deze vergadering van Uwe buitengewone belangstelling blijk geeft, al kan verschil van inzicht wel eens moeilijkheid baren, persoonlijke gevoeligheid wel eens leiden tot miskenning van het algemeen belang, dan is dit niet de schuld van hen die hier wel niet tegenwoordig, doch door toetreding tot het lidmaatschap onzer vereeniging sympathie voor ons streven betoonen, — maar dan denk ik aan de talrijken in den lande, die in Indië geleefd hebben, in dat weelderige land gelukkige jaren hebben doorgebracht, een mate van welvaart hebben verworven, die anders wellicht hun deel niet geworden zou zijn, een verheffing van stand en positie voor zich en hunne nakomelingen hebben verkregen, die hun met dankbaarheid moet vervullen, dan denk ik aan de velen, die gewoekerd hebben met de vruchten, welke hun overvloedig uit dat land toegestroomd zijn, wanneer wij ondervinden, hoe zoovelen van hen redenen hebben om ons hunne medewerking te onthouden, zelfs door een bescheiden contributie van ƒ 1.50 's jaars niet willen bijdragen om ons de middelen te verschaffen, die ons in staat stellen ons belangloos streven met kracht voort te zetten.

Dan zeker zijn wij, die in Indië hebben geleefd, daar het schoone en goede hebben gezien en ondervonden, onbillijk met den „huiszittenden" Nederlander te verwijten gebrek aan belangstelling in het lot dier rijke bezittingen, niet te beseffen de waarheid van de spreuk, door wijlen den heer van Zuylen geplaatst in het hoofd van ons orgaan: Het koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang, dan moeten wij het de Nederlandsche pers vergeven, dat zij in den heeten strijd voor de partijpolitiek harer richting onbewust de spreuk handhaaft: „Vivent les principes, périssent les Colonies!"

Wij zijn hier te zamen gekomen, om de belangen te bespreken, welke de vereeniging „Oost en West" voorstaat. Laat ons niet versagen!

Een stem uit het Dagelijksch Bestuur schreef in het feestnummer: „Het einde van het eerste tienjarig tijdvak vindt ons dus werkzaam en vol moed, maar voldaan zijn wij nog lang niet. Is onze vereeniging ten deele de vrucht van de in de latere jaren hier en daar opkomende belangstelling voor Indië en zijne bewoners, mogen wij ons met bescheidenheid beroemen, die belangstelling te hebben aangewakkerd, het kleine licht, dat wij ontstoken hebben, ontvlamme in een volgend tienjarig tijdvak tot een hel lichtenden fakkel, die boven onze vereeniging uitsteekt, als het licht, waarop ieder met vertrouwen aanstuurt, die mede wil werken tot het geluk en de welvaart van Oost- en West-Indië."

Eendracht in samenwerking van commissiën, afdeelingen en leden in de vereeniging, besef van de heiligheid, van de groote kostbaarheid van den band die Indië en Nederland verbindt, bij allen in Nederland, — zij de leus bij het intreden van het nieuwe tijdvak!

Zoo zij het!

Ten kantore Heulstraat zijn alsnog verkrijgbaar:

a. Een boekje over Onze Oost, voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.
Prijs 1 ex. à ƒ 0.10.
Prijs 50 ex. à ƒ 2.80, en voor departementen en leden der Maatschappij tot Nut van het Algemeen 50 ex. à ƒ 2.20, plus ƒ 0.25 frankeerkosten.

b. Onze Oost II. Iets over den inlander en zijn zieleleven, door den heer T. J. Bezemer.
Prijs 1 ex. à ƒ 0.05.
Prijs 50 ex. à ƒ 2.— en voor departementen en leden der Maatschappij tot Nut van het Algemeen 50 ex. à ƒ 1.55, plus ƒ 0.25 frankeerkosten.

c. Nederlandsch Staatsblad 1907 no. 71, bevattende het Besluit op de Indische Bestuursopleiding.
Prijs 1 ex. à ƒ 0.15 en de Nederl. Staatscourant 1909 no. 75 à ƒ 0.10 (oproeping van artsen).

d. Het jaarboekje der Vereeniging over het jaar 1908 à ƒ 0.25.

e. De werkkring van den controleur op Java, door A. J. H. Eijken, ƒ 0.40.

f. De Koninklijke besluiten betreffende de opleiding van militaire apothekers.

Van de Afdeeling Breda:

JAARVERSLAG der Vereeniging Oost en West, Afdeeling Breda en O., over het jaar 1908.

Het jaar 1908 geleek in vele opzichten op zijn voorgangers, de lust bij de Bredanaars om iets van de schoone Nederlandsche koloniën te weten te komen of er iets voor te doen, blijft gering, haast zouden we zeggen neemt af. Doch daar, waar zoovele oudgasten voorgaan met te zeggen: wat heb ik nog met de koloniën te maken, ik ben er uit en daarmee basta, is het niet te verwonderen, dat zij, die Neerland's schoonste bezit niet van aanzien kennen, volharden in hunne onwetendheid daaromtrent en gelooven, dat de scheeve voorstellingen, die zij er van hebben, en hun door eenig, misschien ziekelijk oud-Indischgast zijn verteld, waarheid bevatten, zonder eenige moeite te doen van een en ander beter op de hoogte te komen.

Indien wij beweerden: de meeste Nederlanders zijn de mooie koloniën, die hun land bezit, en waarvan zij, hetzij dan soms indirect, ontzaggelijk voordeel hebben, niet waard, zou dit hard klinken en toch veel waarheid bevatten.

Het Bestuur dezer afdeeling verloor dit jaar weer een zijner leden, en wel Mevrouw Stapel, die naar den Haag vertrok. Veel heeft de Afdeeling aan naar te danken, en wij betuigen dan ook hierbij onzen hartgrondigen spijt, dat ze ons verlaten moest.

Onbekend is de Vereeniging buiten hare leden niet, dit bleek ons door vragen ons gedaan om te zorgen kinderen in den kost te krijgen of door het zoeken naar eene betrekking door middel van het Koloniaal Weekblad. Hoewel de inlichtingen en advertentiën gratis gegeven en geplaatst werden, vonden de vragers het niet noodig zich als lid bij de Vereeniging aan te sluiten, laat staan dank te betuigen voor een maanden lang gratis geplaatste advertentie, waarop een zeer aannemelijk voorstel inkwam. Of er op dit aanbod werd ingegaan hebben we zelfs niet kunnen te weten komen.

Het voornaamste in de geschiedenis der Afdeeling voorgevallen in het jaar 1907 was de jaarlijksche Algemeene Hoofdbestuursvergadering, te Breda gehouden. Op twee na schitterden alle leden der Afdeeling door afwezigheid. Ieder lid had een uitnoodiging van het Afdeelingsbestuur ontvangen, terwijl in het Koloniaal Weekblad de oproeping tot deze vergadering voorkwam.

Lezingen konden dit jaar niet plaats hebben. Wel werd de heer Jonkheer Graafland, die ten vorige jare zoo'n schitterende voordracht over Indië te Breda had gehouden, uitgenoodigd, maar hij was tot onzen spijt dit jaar verhinderd te komen.

Andere dergelijke sprekers waren aan het Afdeelingsbestuur niet bekend, terwijl ook de kas niet toeliet daarvoor groote offers te brengen.

Plannen om eene tentoonstelling te organiseeren, leden schipbreuk, daar het bestuur der Vereeniging Concordia onze aanvraag om hiervoor een zaal gratis af te staan, onbeantwoord liet. Op een mondeling herhaald verzoek werd geantwoord, dat met het oog op de gewone zomerrestauratie der zaal geene beslissing kon genomen worden.

Het ledental nam wederom af. Door bedanken, vertrek en overlijden daalde dit cijfer tot 48 op ultimo December 1908.

De gewone jaarlijksche algemeene vergadering op 2 Maart 1909 uitgeschreven werd door niemand, behalve de bestuursleden, bezocht, zoodat geene besluiten konden worden genomen.

Voor de propaganda werd in het eerste gedeelte van het verslagjaar wekelijks een drietal exemplaren van het Koloniaal Weekblad verspreid, doch zonder resultaat; en in het laatst van het jaar een honderdtal circulaires, door de Algemeene Hoofdbestuursvergadering vastgesteld in Augustus j.l., en later teruggehaald. Tot heden trad één lid hierdoor toe, en wel een oudgast.

Vijf en twintig exemplaren om bijdragen te storten voor de noodlijdenden op Curaçao tengevolge van de verwikkelingen met Venezuela, brachten niets op.

Breda, 1 Januari 1909.

Namens het Bestuur:
(*w. g.*) J. C. VAN REIJN, Secretaris.

GELDELIJKE VERANTWOORDING OVER 1908,

Baten.

1. Saldo van vorig jaar	ƒ 48.79
2. Contributiën over het loopend jaar van 53 leden	- 81.—
Totaal	ƒ 129.79

1 Januari 1909.

Lasten.

1. Afdracht aan het Hoofdbestuur over 53 leden à ƒ 0.50		- 26.50
2. Inningskoosten		- 3.50
3. Kosten van vergaderingen en ontvangst van het Hoofdbestuur te Breda	ƒ 16.40	
Drukwerken	- 1.65	
Bureaukosten (incl. porti)	- 4.09	- 22.14
4. Bijdrage aan het fonds voor noodlijdenden te Curaçao		- 5.—
5. Saldo voor het volgend jaar		- 72.—
Totaal		ƒ 129.79

Het Afdeelingsbestuur:
— — — , Voorzitter. VAN REIJN, Secretaris.

PERSKRONIEK.

INHOUD: De *Deutsche Wochen Zeitung für die Niederlanden und Belgien* over de inzending van „Boeatan" ter Middenstandstentoonstelling te Amsterdam. — „Teisterbant" in de *Nieuwe Courant* over de stembus en de Koloniën. Rhaden Mas Noto Soeroto over de inlandsche pers in de *Nieuwe Rott. Courant.*

In onze vorige kroniek namen wij eene korte beschouwing over betreffende de inzending: Curaçao'sche hoedenvlechterij ter Middenstands-tentoonstelling te Amsterdam. Ook de „Deutsche Wochenzeitung für die Niederlanden und Belgien" wijdt hieraan een woord en schrijft verder over de inzending van Boeatan het volgende:

„Hochinteressant, namentlich für Damen, ist auch die Abteilung „Boeatan", eine Ausstellung von allerhand Erzeugnissen ausO.- und W.-indien. Hier kan man sich überzeugen, mit welch' feinem Geschmack, mit welcher Geschicklichkeit und peinlicher Sorgfalt die Naturvölker ihre Erzeugnisse herstellen, womit sie ihren europäischen Kollegen eine gute Lehre erteilen.

Man kann sich nicht satt sehen an den geschmackvollen Batik-Arbeiten für einheimischen und europäischen Gebrauch und wundert sich, dass die gebildete Niederländerin, deren Geschmack und Farbengefühl sehr entwickelt ist, sich so sehr von der wälschen Mode beeinflussen lässt, dass sie den indischen Produkten in ihrem Heim keinen Platz bietet. Die Gold- und Silberstickereien aus Atjeh, Celebes, Bali und von andern Inseln würden manchen Salon interessanter gestalten, wie er jetzt is; solche Muster findet man in Europa kaum, ebensowenig die Flechtarbeiten mit den eigenartigen Motiven, die Täschchen und dann die prächtig bearbeiteten Briefmappen, die sich zu originellen Geschenken besonders eignen.

Vom Kunstfleiss der Javanen zeugen die Kupfer arbeiten von Surabaya, und von dem der Timoresen die originellen Zigarren- und Zigarettentaschen, die, für wenig Geld erhältlich, das Herz gar manchen Binnenländers erfreuen würden.

Auch einzelne Ethnographica's lenken die Aufmerksamkeit auf sich.

Kurzum, der Europäer findet hier eine Fülle des Interessanten, womit er sich und sein Heim schmücken kann."

***

„Teisterbant", waarschijnlijk de schuilnaam van den nieuwen kolonialen medewerker der „Nieuwe Courant", hoofdartikelt in dit blad over „de stembus en de koloniën". In het algemeen strekt zijn betoog om de belangstelling voor Indische aangelegenheden onder het Nederlandsche publiek op te wekken, hetgeen hij volgens een vooraf gesteld, vast plan van actie wil bereiken. Zeer juist zijn zijn opmerkingen wat betreft de totale afwezigheid van eenige belangstelling voor de koloniën bij de thans afgeloopen algemeene verkiezingen.

In de programma's van actie, zegt hij, door de verschillende partijen vóór en met het oog op de verkiezingen ontworpen en vastgesteld, werd aan de koloniale belangen ook niet één enkel woord gewijd. Tijdens de actie zelve, bij de redevoeringen gehouden door of tot aanbeveling van de verschillende candidaten en bij de gedachtenwisseling over hun zienswijze ten aanzien der groote nationale vraagstukken op geestelijk en stoffelijk gebied, werden de koloniën en hun belangen — behalve door mr. van Deventer en ter verdediging van de candidatuur-Colijn — nergens ter sprake gebracht. En wat den einduitslag betreft, ter linkerzijde werden twee koloniale specialiteiten niet herkozen, terwijl een derde zich uit eigen beweging uit de gelederen der volksvertegenwoordigers terugtrok. Na afloop van den strijd ontspon zich in de linkerzijde een weinig verkwikkelijk debat over de vraag welke fractie nu eigenlijk de meeste verliezen had geleden. Ook hierbij bleven de koloniën en haar belangen buiten het geding. Had men, naast onze liberale, een democratische en een socialistische groep, ook het bestaan erkend van een koloniale fractie, dan zou men tot de droeve ervaring zijn gekomen, dat, ten aanzien der geleden verliezen, deze fractie de kroon spande. De koloniale groep ter linkerzijde toch is met deze verkiezingen — en sauf respect voor den heer De Meester, die zeker niet in de Kamer is gekozen met het oog op zijn kortstondige Indische carrière — ten eenenmale uit de gelederen verdwenen.

Bij de rechterzijde viel eenige meerdere belangstelling waar te nemen.

„Waaraan is deze vrij duidelijk gemanifesteerde belangstelling der rechterzijde in de koloniale aangelegenheden toe te schrijven? vraagt Teisterbant. Zijn hier overwegingen van godsdienstigen aard, neigingen voor godsdienstige propaganda in 't spel? Moet aangenomen worden, dat de beteekenis van ons koloniaal bezit rechts beter wordt beseft dan links? Of heeft men zich aan de rechterzijde eenvoudig genoodzaakt gezien om, tegenover de koloniale specialiteiten van links, ook in deze materie te kunnen beschikken over eigen woordvoerders?

Men kan het antwoord op deze vragen schuldig blijven en niettemin het feit erkennen, dat de vertegenwoordiging der koloniale belangen ter rechterzijde minder aan het toeval wordt overgelaten dan ter linkerzijde. Voor een deel zal zulks zeker toe te schrijven zijn aan de praktijk der verkiezingen, die medebrengt dat links het zwaartepunt meer ligt bij de kiezers, rechts bij de partijleiders. Maar het is voor de koloniën dan toch een lichtpunt, dat de partijleiders van rechts, op grond van welke motieven dan ook, het bestaan der koloniale belangen beseffen en daarvan blijk geven bij de verdeeling der rollen."

Ten slotte schrijft hij:

.... wil het Nederlandsche volk tot het besef komen van de uiterst gewichtige belangen, die hier op het spel staan, dan zal geen der departementen van algemeen bestuur zich langer mogen onttrekken aan krachtdadige medewerking. De koloniale propaganda mag niet langer beschouwd worden als een aan het toeval overgelaten liefhebberij van particulieren of particuliere vereenigingen, maar als een ernstig bedoelde en nauwgezet ter harte genomen regeeringszaak

En het is te voorzien, dat het rechtsche kabinet, ook met den krachtigen steun dien het na de jongste verkiezingen in de Volksvertegenwoordiging heeft gekregen, alleen dan slagen zal in het drijven eener vruchtbare koloniale staatkunde, indien het begint met de koloniale propaganda te plaatsen op de agenda van den Nederlandschen ministerraad."

* * *

Raden Mas Noto Soeroto schrijft tegenwoordig nogal eens in de „N. Rott. Courant". Ditmaal wijdt hij een lang artikel aan de „inlandsche pers", waarbij hij ook het „Koloniaal Weekblad" ter sprake brengt. Na in het kort het principiëel verschil tusschen de Inlandsche en de Europeesche pers geschetst te hebben, zegt hij:

„Een nieuwe en betere tijd schijnt aan te breken, nu de Nederlandsche pers, zoo in Indië als in Nederland, meer aandacht aan haar inlandsche zuster begint te schenken. Toen de Ned.-Indische kranten begonnen zijn notitie te nemen van den inhoud der inlandsche bladen, kwam vanzelf eenige, hoewel nog zeer geringe, connectie tusschen de inlandsche en Nederlandsche dagbladen in het algemeen. Die connectie kon niet van zoo'n groote beteekenis zijn, dat de laatste eenigen invloed konden uitoefenen op de ontwikkeling der inlandsche pers, als gevolg van een en ander, bv. de minder algemeene belangrijkheid en gebrek aan ruimte, niet altijd en in extenso in hun kolommen weergeven. Critiek werd dus zelden gehoord. Een ander geval is het met een orgaan dat een speciaal karakter draagt als het Koloniaal Weekblad. Het Koloniaal Weekblad, orgaan der vereeniging „Oost en West", heeft zich verdienstelijk gemaakt met telkens onder de rubriek „ „ wat de Inlander zegt" een wekelijksche revue van de voornaamste artikelen in de inlandsche bladen zijn lezers aan te bieden. Ik aarzel niet, om ook mijn sympathie voor dat werk aan bovengenoemd orgaan te betuigen, ofschoon reeds de schrijver van „Los en vast uit onze Oost" in de Telegraaf om dit werk het Koloniaal Weekblad heeft geprezen. Ik onderschrijf zijn gunstig oordeel ten volle niet alleen, maar waag zelfs hier de onderstelling uit te spreken, dat een grootere wisselwerking in de goede richting tusschen de Nederlandsche en de inlandsche pers noodzakelijk een goeden invloed moet uitoefenen op de verhouding van moederland en koloniën. Daarbij is echter wenschelijk, dat de Nederlandsche pers, die zooveel ouder, ontwikkelder en ervarener is, haar inlandsche zuster leidt en haar grootere autoriteit voorloopig laat gelden. Het Koloniaal Weekblad bv. onthoudt zich niet geheel en al van critiek, doch de heftigheid van den toon der inlandsche journalisten in aanmerking genomen, is het in zijn, nu en dan uitgesproken, oordeel te zacht gestemd. Zooals de inlandsche artikelen daar verkort in het Nederlandsch weergegeven zijn, brengen zij niet dat onaangename gevoel te weeg, dat zij bij het lezen in de landstaal bij den Nederlandschen lezer ongetwijfeld zouden opwekken. Het vinnige, scherpe en soms schreeuwerige, dat schering en inslag is, komt bij het verkort in het Nederlandsch weergeven niet zóó uit. Het Nederlandsch lezend publiek mag nu nog geen al te hoog idee van de voortbrengselen der inlandsche journalistiek hebben."

„Ten slotte moet ik nog, zegt hij, melding maken van een nieuw tijdschrift, in de Nederlandsche en Javaansche taal geschreven, opgericht door den heer Boenjamin. Het tweeërlei loffelijk streven van dit tijdschrift is het pogen om van de Javaansche taal een cultuurtaal te maken en den inlanders meer algemeene kennis bij te brengen. Het eerste tracht het te bereiken door in het Javaansch, zoo goed als het kan, artikelen over allerlei onderwerpen uit verschillende takken van wetenschap te publiceeren, het andere door de inlanders met in het Nederlandsch geschreven opstellen over allerlei wetenswaardige dingen kennis te laten maken. Indien dergelijke pogingen slagen, zullen zij ongetwijfeld van niet geringe belang zijn voor de ontwikkeling der inlandsche journalistiek, terwijl de bemoeiingen der Nederlandsche pers in de levensuitingen harer inlandsche zuster mede het nut van het inlandsche dagbladwezen èn voor de koloniale verhouding èn voor den vooruitgang der inlanders zullen verhoogen."

Een Corps-diner.

Het door het bestuur van de Vereeniging van ambtenaren van Binnenlandsch Bestuur in Nederl.-Indië alhier aangekondigde corpsdiner had op den avond van den 8en Juli jl. plaats in de restauratiezaal van het hotel de Twee Steden.

Een 27-tal oud-ambtenaren en thans nog in werkelijken dienst zijnde bestuursambtenaren hadden aan die aankondiging gevolg gegeven en vereenigden zich aan een gezelligen maaltijd, welke in alle opzichten geslaagd mag worden genoemd.

Er heerschte een opgewekte toon, terwijl het bekende strijkorkest niet weinig bijdroeg om de feeststemming op zekere hoogte te houden.

Het was een gelukkige gedachte van het bestuur der vereeniging om, middels een maaltijd, aaneensluiting te bevorderen van hen, die hun geheelen diensttijd, dan wel een groot deel van hun leven bij het Binnenlandsch Bestuur in Nederlandsch-Indië hebben doorgebracht en van de nog actief dienenden, waardoor gelegenheid wordt gegeven, voor de ouderen om aangename herinneringen in het leven te roepen en voor de jongeren om van de ervaring van ouderen partij te trekken.

In vroegere jaren heeft men ook wel en zelfs meer dan eens getracht om door gezellige maaltijden en samenkomsten een zekeren band te vormen tusschen de Indische bestuursambtenaren, die tijdelijk in Nederland verblijf hielden, maar tot een degelijke aaneensluiting kwam het niet.

De toestanden wijzigen zich echter dagelijks en met deze de menschen; onmogelijk is het dus niet, dat deze maaltijd er toe bijdraagt om den thans in het corps Indische bestuursambtenaren bestaanden band hechter en meer proefhoudend te doen zijn dan vroeger het geval is geweest.

Zulks zal allen leden ten goede komen, waar het bekend is, dat door oprechte aaneensluiting bergen van moeilijkheden kunnen worden verzet.

E. VAN ASSEN.

Uit de O.-I. Mail.

Omtrent de **reorganisatie der politie op Java**, schrijft de Javabode:

De benoeming van den heer Joh. de Groot, die, gelijk men weet, belast was en nog is met de uitwerking van het rapport van Mr. Boekhoudt, betreffende de reorganisatie der politie op Java, tot

secretaris van het Departement van Binnenlandsch Bestuur, wettigt eenigermate de vraag: wat er nu van die voorstellen tot reorganisatie zal komen. Wij gaven reeds met een enkel woord te kennen, dat de heer De Groot het hem opgedragen werk niet in den steek zou laten voordat de stand daarvan zulks zou toelaten. Wij willen thans even op de zaak terugkomen en mededeelen, hoe het met bedoelde quaestie staat:

De reorganisatie der politie op Java beoogt in de eerste plaats eene ingrijpende herziening der formatie van het personeel. Ten aanzien van de drie groote hoofdsteden heeft de Directeur van Binnenlandsch Bestuur zijn eindvoorstellen in het begin der vorige maand aan de Regeering toegezonden. Voor het overig deel van Java werd deze aangelegenheid aanvankelijk door Mr. Boekhoudt bewerkt, en later door den heer De Groot, die reeds vroeger in belangrijke mate bemoeienis had gehad met de totstandkoming der tegenwoordige formatie van het politie-personeel. Geformuleerde voorstellen aangaande het europeesch personeel buiten de drie groote hoofdplaatsen, werden door den Directeur, De Graaff, medio April jl. der Regeering aangeboden, terwijl de hoofdschotel — de reorganisatie van het inlandsch personeel — zeer waarschijnlijk omstreeks het midden dezer maand zal volgen. Wordt met een en ander door de Regeering ingestemd, dan mag verwacht worden, dat het geheele onderwerp bij eene der nota's van wijzigingen der ontwerp-begrooting voor het volgend jaar aan het oordeel der Staten-Generaal zal kunnen worden onderworpen. Alsdan zou de nieuwe formatie der politie, welke vermoedelijk tot eene niet geringe vermeerdering van uitgaven zal leiden, in den loop van 1910 kunnen worden ingevoerd.

Inmiddels zal in Indië worden nagegaan, welke regelingen verder — in aansluiting aan de nieuwe formatie — zullen behooren te worden getroffen. Hiervoor zal het nuttig kunnen wezen wederom een ambtenaar aan den Directeur van Binnenlandsch Bestuur toe te voegen. Mocht daartoe worden besloten, dan behoeft nog niet aan werk zonder „esprit de suite" te worden gedacht, aangezien de ambtenaar zal arbeiden onder de leiding zoowel van genoemden departementschef, van wien de hooger aangeduide voorstellen uitgingen, als van den nieuwen departementalen secretaris, die een groot deel daarvan ontwierp.

Een nieuwe Inl. Hoofdenschool.

De correspondent van het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. schrijft uit Madioen:

Het plan om hier eene Inlandsche hoofdenschool op te richten van de soort als die van Probolinggo of Magelang, is door de Regeering goedgekeurd. Voor dit doel zijn twee ruime erven gezamenlijk voor *f* 5000 aangekocht en die som is dezer dagen uit 's lands kas betaald.

Met den bouw van de school, de onderwijzerswoningen, de logeervertrekken voor de leerlingen, enz. enz., zal spoedig een begin worden gemaakt, aangezien het voornemen bestaat om het instituut 1 Juli 1910 te openen.

't Zal een kostbare inrichting worden, maar de Inlandsche ambtenaren en hoofden zijn daarmede natuurlijk zeer ingenomen, want nu zal voor hun zonen een gelegenheid meer bestaan, voor een degelijke opleiding tot prijaji.

Een vlootrevue te Soerabaja.

30 Mei j.l. had in de Kalimaas te Soerabaja een „vlootrevue" plaats, en wel ter eere van het 25-jarig bestaan van het Nieuw Soerabaiasch Prauwenveer, zoo lezen wij in de „N. S. Crt."

's Morgens vroeg lagen alle prauwen der maatschappij in dubbele rijen gemeerd langs de kaden; het bestuur met de geïnviteerden, onder wie vele autoriteiten van de plaats, hield, gezeten in de verschillende versierde stoombootjes van het prauwenveer, een inspectie langs de vloot, met begeleiding van muziek.

Na dezen inspectietocht kwamen het bestuur en de geïnviteerden bijeen in de koffiekamer van den schouwburg, alwaar onder het aanbieden van den eerewijn, den administrateur der Mij., den heer Hughan, een souvenir werd aangeboden als herinnering aan den dag.

Ook aan eenige oud-gedienden, die van af de oprichting werkzaam zijn geweest bij de Prauw-Mij., werd een souvenir aangeboden.

In De Locomotief lezen we onder dit hoofd:

Architectuur en Kunstnijverheid.

„Te Semarang bevindt zich op dit oogenblik de bekende Amsterdamsche architect Eduard Cuypers, die om verschillende redenen Indië bezoekt. Zijn komst, staat in verband met de inrichting der Nederlandsche Koloniale afdeeling voor de Brusselsche tentoonstelling in het jaar 1910, met de Indische architectuur en met de ontwikkeling eener eigen meubelindustrie hier te lande. De heer Cuypers gelooft dat de inlandsche kunstnijverheid slechts eene moderne Europeesche leiding behoeft, om binnenkort te kunnen voorzien in de vervanging van allerlei onderdeelen van het huiselijk intérieur en voorwerpen van dagelijksch gebruik welke thans uit Europeesche fabrieken leelijk en duur worden geïmporteerd. De leiding der inlandsche kunstnijverheid, houtbewerking, koperslagerij, ijzersmederij, etc., moet naar zijne meening worden opgedragen aan moderne jonge Nederlandsche vaklieden, en hij stelt zich voor, straks zelf als tusschenpersoon op te treden om dergelijke artistieke werkkrachten uit Nederland naar Indië te dirigeeren. De heer Cuypers staat aan het hoofd van het atelier voor decoratieve kunst „Het Huis" te Amsterdam.

Over eenige weken, einde Juni of begin Juli stelt de heer Cuypers zich beschikbaar voor het arrangeeren van een tentoonstelling van teekeningen en photographieën op het gebied van architectuur en decoratieve kunst, waarvoor hij ongeveer 150 tableaux heeft medegebracht. Ook is hij bereid bij die gelegenheid een en ander omtrent moderne bouwkunst en kunstnijverheid aan belangstellenden mede te deelen. Zij, die iets voor architectuur en decoratieve kunst gevoelen, hebben dus een interessanten kunstavond in 't vooruitzicht.

Zooals reeds bekend is de heer Cuypers mede belast met eene technische inspectie over de gebouwen der bank. Dat hij, als architect, voornamelijk ook zijne aandacht zal schenken aan het „Indische woonhuis", laat zich begrijpen, en 't zal interessant zijn zijn te vernemen, hoe deze artist zich de ontwikkeling van een eigen Indischen stijl in onzen woningbouw voorstelt.

WEST-INDIË.

Wijziging Javaansah werkcontract.

De agent-generaal voor de immigratie bracht ter kennis van belanghebbenden, dat blijkens besluit van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië van 5 Maart 1909 No. 8 de model werkovereenkomst voor Javaansche arbeiders is gewijzigd en aangevuld.

Indien de contractant ter eenre de werkplaats van af zijne woning niet in drie kwart uur kan bereiken, zal hem voor den verder af te leggen afstand vergoeding worden gegeven van ten minste 10 cent per uur.

Bij het werken op taak zal hetzelfde bedrag betaald worden als voor het werken op tijd, met dien verstande evenwel, dat het minimumloon niet onveranderlijk 60 cent zal zijn, doch dat voor arbeid, waartoe naar het oordeel van de betrokken districts-autoriteiten in de kolonie Suriname, bijzondere inspanning of vaardigheid wordt vereischt, ten genoege van die autoriteiten, het minimumloon op een hooger bedrag wordt gesteld.

Het werk in het veld zal voor den gecontracteerden arbeider zoo worden geregeld, dat een dagtaak door een gezonden volwassen mannelijken arbeider van gemiddelde lichaamskrachten en ijver, zonder buitengewone inspanning in zeven uren zal kunnen worden verricht.

Voor het overwerken bij arbeid op tijd wordt op den eerstvolgenden betalingsdag een afzonderlijk loon van ten minste 10 cent per uur betaald.

De contractant ter eenre heeft recht op vergoeding gedurende twee achtereenvolgende maanden van en met den dag van aankomst op de plantage. Hij is daarvoor een door den Gouverneur van Suriname vast te stellen vergoeding verschuldigd, te verrekenen met zijn loon, op den voet van art. V.

Contractant ter andere zijde zal aan contractant ter eenre zijde bij diens aankomst op de plantage het eerst noodige werkgereedschap, bestaande in houwer en schop van goede hoedanigheid kosteloos verstrekken.

De contractant ter eenre, die wenscht gebruik te maken van het recht op vrijen terugvoer, moet bijdragen in de kosten van zijne uitrusting aan boord door storting in handen van den agent-generaal van een bedrag van *f* 10 voor een man, *f* 7.50 voor een

FEUILLETON.

Het hoogste Liefde-offer. *)

(Vervolg.)

Op zekeren avond, terwijl de lucht rozerood en goudkleurig getint was door de ondergaande zon en een zacht koeltje hen omzweefde, terwijl zij samen in de voorgalerij zaten, deed hij haar het verhaal van zijn jeugd en onwillekeurig legde hij zijn geheele hart voor haar bloot, vertelde hij haar van zijn verwoest leven, van zijn eenzaam vreugdeloos verleden.

Dien nacht gevoelde Arabella zich zoo innig bedroefd als zij nooit te voren geweest was. Voor het eerst van haar leven besefte zij de bitterheid van het bestaan, ofschoon alleen door het medegevoel voor het leed van een ander. Zij weende zich zelve in slaap. Toen hij, als naar gewoonte, den volgenden morgen reeds vroeg bij haar kwam, scheen zij hem vreemd toe, eenigszins schuw tegenover hem. Zij gevoelde zich gedrukt door smart en toen zij hem met een glimlach wilde begroeten, welden er tranen op in haar oogen, waarop zij haastig de kamer verliet. Een onweerstaanbaar verlangen maakte zich toen van L. meester. „Waarom zou ik het haar niet zeggen", mompelde hij, in zich zelf. „Laat ons noodlot dan maar vervuld worden." Hij nam een boek van Shelley van de tafel, zette een potloodstreep bij een der verzen en legde het daarna opengeslagen neder. Daarop ging hij weg en kwam dien dag, noch den volgenden terug.

Toen Arabella haar kalmte had herwonnen en in de kamer terugkwam, zag en las zij het volgende:

To . . . .

One word is too often profaned, for me to profane it
One feeling too falsely disdained, for thee to disdain it
One hope is too like dispair for prudence to smother,
And pity from thee more dear, than that from another.
I cannot give what men call love, but wilh thou accept
The worship the heart lifts above an the Heavens reject
The desire of the moth for the star,
Of the night for the morrow.
The devotion to something afar
From the sphere of our sorrow?

Haar hart werd eensklaps zonderling beklemd. Was het door geluk of door droefheid of door beide? Zij sloot de oogen, bedekte het gelaat met de handen en stond daar bevende over het geheele lichaam, met moeite ademhalend. Iets nieuws, dat zij niet in woorden kon weergeven, scheen plotseling in haar leven te zijn gekomen, onwederstaanbaar greep het haar aan. Zij had het gevoel, alsof zij hem na moest loopen, voor hem op de knieën moest vallen en hem toeroepen: „Hier ben ik! Neem mij! Er bestaat voor mij op aarde en in den hemel niets hoogers dan uw liefde."

Zij verlangde naar hem, zij dorstte naar hem. Was dit liefde? Zij vroeg zich zelve af of iedere vrouw op haar beurt ditzelfde zou doormaken. Tot nu toe had zij nog nooit eenige opwelling van zulk een genegenheid gekend, een waaraan zij niet openlijk en vrijmoedig uiting kon geven. Sedert gisteren was alles zoo anders geworden. Met levendige intuïtie begreep zij, dat met het hoogste voorrecht van eene vrouw. Liefde, de sombere, zwijgende tweelingzuster van deze verheerlijkende Liefde, de smart haar nu overweldigd had. Zij zocht haar toevlucht in het gebed, knielde neder en staarde op het ivoren kruisbeeld, dat boven haar bed hing en waarvan zij nu voor het eerst de volle beteekenis besefte. Zij kon niet geregeld bidden; al haar gebeden waren verzuchtingen voor zijn geluk, vurig verlangen om zich voor hem op te offeren.

Hun samenzijn was nu in 't vervolg niet meer kameraadschappelijk zooals te voren; in plaats daarvan was het geheimzinnige vurige van een groote hartstochtelijke liefde gekomen, wat de lippen niet durfden uitspreken, getuigden de oogen op welsprekende wijze. In plaats van het vroeger altijd even opgewekt gesprek, heerschte er nu een gedwongen toon, somtijds werd er zelfs in het geheel niets gezegd. Hoe lang deze twee menschen zoo verschillend van elkaar en toch elkander zoo gelijk in de diepte van hun gevoelens, deze verhouding zouden hebben kunnen dragen valt moeilijk te zeggen. Maar de Voorzienigheid trad tusschen beiden. Arabella's vader stierf plotseling aan een hartverlamming. Juist toen het drietal van tafel opstond om in de open waranda van het frissche avondkoeltje te gaan genieten, viel de slag. Een plotselinge val, een korte doodstrijd, een snik en alles was voorbij. Zonder afscheid was hij van hen heengegaan. De geheimzinnigheid van zijn vroeger leven was nu voor altijd verborgen achter de schaduwen des doods. Arabella was als versuft; zij zat naast het bed, waarop men de getroffene had gelegd, hield zijn dierbare hand zoolang die nog eenigszins warm was, in de hare, terwijl L. rustig en bedaard orders gaf om een dokter te halen, om de overheidspersonen met het feit in kennis te stellen en toebereidselen te maken voor de begrafenis, die den volgenden morgen moest plaats hebben.

(Wordt vervolgd.)

*) Uit het Engelsch-Indische tijdschrift „East and West" van H. E. Meyr.

vrouw, *f* 4 voor een kind boven 2 jaar, *f* 2 voor een kind beneden 2 jaar.

Aan onvermogenden wordt de uitrusting kosteloos verstrekt.

Onderzoek der Kolon. vaartuigen.

De stroom van klachten over de koloniale vaar/tuigen duurt onafgebroken voort. Niet alleen over de oude booten, maar ook over de beide nieuwe schepen, die een mislukking schijnen te zijn en hoegenaamd niet voldoen aan de eischen van den dienst in de tropen.

„De aanwezigheid van een oorlogsschip in onze haven geeft o. i. een goede gelegenheid om nu eens afdoende een onderzoek in te stellen. Er zijn drie officieren-machinisten aan boord van de Utrecht, terwijl uit den aard der zaak de opleiding tot officier van de marine ook waarborg geeft, dat omtrent het onderhoud der koloniale vaartuigen een deskundig oordeel zal worden uitgesproken, schreef Onze West.

Vereeniging tot bevordering van het onderwijs.

In den loop van het jaar namen in het Bestuur zitting de heeren A. A. Heckers en Th. E. Juda in de plaats van de heeren E. B. J. Luitink en C. R. Frowein.

Ter jaarvergadering werden herkozen de heeren S. H. Pos en Th. E. Juda, en gekozen als bestuurslid de heer D. J. van Meerendonk.

Besloten werd, dat de Vereeniging haar volle aandacht zal schenken aan het vraagstuk van de oprichting van kinderspeeltuinen te Paramaribo, zoo ook van tijd tot tijd opvoedkundeige voordrachten in het schoolmuseum zullen worden gehouden.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De **Poetri Hindia** wijdt een zéér waardeerend artikel aan de Vereeniging „Oost en West", waarin zij het doel ervan uiteenzet en melding maakt van de in het leven geroepen naamlooze vennootschap „Boeatan", van de tot stand gebrachte commissiën en van het opgerichte fonds tot ondersteuning van personen en voor bijstand, opvoeding en leiding van in Europa studeerende jongelieden.

Dit alles, zegt zij, was bij ons, inboorlingen, nog niet bekend. Wij hebben niets van ons laten hooren, niettegenstaande die vereeniging reeds jaren bestaat, en heeft medegewerkt om ons aanzien te verhoogen en onzen toestand te verbeteren. Aan haar danken immers ook eenige onzer redactieleden bekroningen op tentoonstellingen voor inzendingen van borduurwerk, confituren, artikelen door inboorlingen vervaardigd, enz.

De inlandsche vrouw van aanzien, vervolgt zij, heeft er nog op tegen, dat hare zusteren van lageren rang, zooals echtgenooten van mandoers, conducteurs, onderwijzers, enz., zich ontwikkelen, zich in het een of ander vak bekwamen, geld verdienen, en zelfs in Enropa bewondering weten op te wekken. Deze opvatting moet echter verdwijnen, roept zij uit en daarom is zij op het denkbeeld gekomen om onder den naam van Sarikat pram poewan Hindia (Bond van Indische Vrouwen) een vereeniging tot stand te brengen, die een afdeeling (de Poetri Hindia noemt haar een tjabang = tak) van de vereen. „Oost en West" zal vormen en als integreerend deel daarvan geen rechtspersoonlijkheid behoeft aan te vragen. De leden kunnen de Poetri Hindia ontvangen. De redactie zal zich tot het hoofdbestuur van „Oost en West" wenden met het verzoek om ten behoeve van den Bond van Indische Vrouwen maandelijks een geïllustreerd nummer uit te geven in den trant van wijlen de Bintang Hindia, doch hoofdzakelijk gewijd aan huisvlijt.

Tot leden van het bestuur van dezen vrouwenbond zijn de volgende personen gekozen. Presidente: Mevrouw Laura Elmensdorp geb. Staal, hoofdredactrice van de Poetri Hindia; vice-presidente: Nji Raden Aroem, onderwijzeres aan een meisjesschool en mede-redactrice: secretaresse: Raden Ajoe Arsad; dames-commissarissen: Raden Ajoe Tjitro Adiwinoto, echtgenoote van Raden Ngabehi Tjitro Adiwinoto, hoofdredacteur van de **Pewarta Hindia**, Raden Ajoe Soetanandika, echtgenoote van den Patih van Galoeh Tjimas; Raden Ajoe Hendraningrat, echtgenoote van den assistent-wedono van Toeloeknaga (afdeeling Tanggeran), Raden Sitna Mariana, echtgenoote van den assist.-wedono van Serdang (afdeeling Tjilegon), Nohar Salim, onderwijzeres aan de meisjesschool te Kotagedang, mederedactrice; Raden Ajoe Tirto Adiwinoto, weduwe van den djaksa van Banjarnegara (zie ons Weekblad van 1 April j.l. No. 13), mede-redactrice; Raden Adjeng Soehito Tirtokoesoemo, hoofdonderwijzeres aan de meisjesschool te Karanganjar; Mas Loro Hasiah Rogoatmodjo, kweekelinge aan deze school.

Het aantal commissarissen kan vermeerderd worden. Op elke plaats in Nederlandsch-Indië, waar leden zijn, moet minstens één commissaris uit haar midden gekozen worden.

Het bestuur, waarvan de inlandsche leden alle tot de Kaoemmoeda, de vooruitstrevende Jong-Javaansche partij, behooren, stelt zich voor in den loop dezer maand — Juli — 't huishoudelijk reglement, alsmede het reglement van orde en de lijst der leden dezer vereeniging onder de Inlandsche dames aan 't hoofdbestuur van „Oost en West" aan te bieden.

De Poetri Hindia verklaart, dat zij door het Koloniaal Weekblad tal van Europeesche abonnées heeft gekregen. Verscheidene echtgenooten van controleurs, assistent-residenten en residenten in Indië zijn op 't 14daags Dames-tijdschrift geabonneerd. Met vreugde erkent zij den steun, welken de Inlander in de Vereeniging Oost en West heeft gekregen, die zich ten doel stelt Nederlandsch-Indië vooruit te brengen door de belangstelling voor land en volk bij den Europeaan op te wekken.

De vereeniging „Oost en West" en „Boeatan" zullen het van haar kant ten zeerste waardeeren steun en medewerking te mogen ontvangen van de ontwikkelde inlandsche dames.

De **Bandera Wolanda**, het orgaan van den oud-luitenant Clockener Brousson, in de Indische journalistieke wereld meer bekend als moealaf Soleiman Effendi, kan zich niet verheugen in de sympathie der Maleische pers op Java. Dit veertiendaagsch tijdschrift heeft aan de uitgeefster van de **Pemberita Betawi** verscheidene brieven gericht met verzoek om voor de uitgevers het agentschap in Nederlandsch-Indië waar te nemen, abonné's te werven en adverteerders over te halen daarin advertentiën te plaatsen. Aan dat verzoek heeft zij niet voldaan, omdat zij meent, dat het blad geen nut heeft voor den inboorling in Nederlandsch-Indië, dat alles, wat men er aan verdient, ten goede komt aan Nederland, dat van de winst geen cent in Indië blijft hangen en dat Indië te arm is om Nederland nog op die wijze te steunen. De redactie van de **Pemberita Betawi** hecht hare algeheele goedkeuring aan die weigering. Waarom, vraagt zij, moeten de inboorlingen zich abonneeren op een blad, dat in den vreemde wordt uitgegeven? Weliswaar worden daarin soms zaken van belang behandeld, maar is het niet beter, dat die artikelen, vooral wanneer ze geschreven worden door in Nederland vertoevende inboorlingen, in een inlandsch blad in Indië verschijnen? De uitgevers van de Bandera Wolanda noemen haar het politiek orgaan van de Jong-Indische en Jong-Chineesche partij. De politiek van den heer Brousson kennen wij genoeg; het is niet noodig, dat wij opnieuw daarmede kennis maken eindigt zij.

Bovenstaande mededeeling ontlokt aan de **Pantjaran Warta** als een bewijs van instemming den uitroep: „Bravo, Pemberita Betawi". Laatst genoemd blad geeft een vertaling van het vonnis van den Raad van Justitie te Batavia en van het arrest van het Hooggerechtshof van Nederlandsch-Indië betreffende het ontslag van rechtsvervolging van haren redacteur R. M. Tirto Adisoerjo (vide ons Weekblad van 24 Juni j.l.) Van de aan deze rechterlijke uitspraak vastgeknoopte beschouwingen nemen wij alleen het bericht over, dat sedert genoemde redacteur zich te Buitenzorg gevestigd heeft, eenige daar woonachtige gegoede personen een fonds hebben gesticht om behoeftigen, die door tusschenkomst van het weekblad **Medan Prijaji** recht willen zoeken, financiëel te steunen. Het blad vertelt in hare rubriek „Gado gado", dat tal van inlanders namens honderden rasgenooten bij den hoofdredacteur van dat weekblad zijn geweest om allerlei verborgen onrechtmatigheden, bedreven door desahoofden, waarin ook een Regent betrokken is, aan het licht te brengen. Gemelde hoofdredacteur is met iemand, die tot het bestuur behoort, overeengekomen dat hij in het geheim een persoonlijk onderzoek naar de feiten zou instellen, waarvoor hij een hem voor drie weken toegestaan verlof zou benutten. Ten aanzien van de aan het licht gebrachte feiten, welke uitteraard voorloopig in het belang van dat onderzoek geheim worden gehouden, kan de **Pantjaran Warta** alléén dit mededeelen, dat ruim 2800 inboorlingen jaren lang onder die onrechtmatigheden hebben gezucht en dat niemand hen heeft willen of durven helpen.

Ook maakt zij melding van de oprichting te Rangkasbetoeng van een halfmaandelijksch tijdschrift, de **Soeling Hindia** (= Indische fluit), hetwelk in de Maleische en Soendaneesche talen met Maleisch-Arabische karakters, deels in dichtmaat verschijnen zal, ten dienste van den kleinen man, die het latijnsch letterschrift nog niet geleerd heeft. *) Het tijdschrift zal het orgaan worden van den landbouwer, den mohammedaanschen priester, den toekang mantoen * = rondreizende voordragers van pantoen-verhalen ** (= soendaneesche heldendichten) en den klein-handelaar. De inhoud zal bestaan uit artikelen over den landbouw, den mohammedaanschen godsdienst, de geneeskunde, de rechtspraak, verder uit aardige verhalen, mythen, anecdoten in dichtmaat, kortom uit alles, wat den gewonen desaman belang kan inboezemen. Het zal dus met recht een volksblad zijn. Als een der redacteuren zal optreden de heer Raden Hasan Djajadiningrat, die reeds meermalen in het Koloniaal Weekblad is genoemd, en als leider zijn broeder, Raden Toemenggoeng Achmad Djajadiningrat, Regent van Serang, mede een der voorstanders van de Jong-Javaansche beweging.

*) Voor hen, die niet bekend zijn met de letterkundige ontwikkeling van den doorsnee Bantammer, diene de volgende toelichting: Het volk bedient zich van het zoogenaamde pégonschrift. Zoowel het javaansch in het noorden (het zoogenaamd Cheribonsch dialect, de basa djawa kéntasa) als het soendaneesch in het midden, westen en zuiden van Bantam, worden met maleisch-arabische karakters geschreven.

**) De pantoenverhalen hebben betrekking op de legendarische geschiedenis van het voormalige rijk Padjadjaran, waar de sluipwespen zoo groot waren als ganzen en de griezelige duizendpoten de grootte hadden van een kokosblad, vertelt de toekang mantoen zijn auditorium.

In de **Bintang Soerabaja** bespreekt Legaliteit het bestaan der schrijvers bij de onderdistrictshoofden. Dat velen van hen niet afkeerig zijn van kleine knevelarijen en verzot zijn op eerbiedsbetuigingen, is meestal de schuld van het onderdistrictshoofd, beweert hij. Hij kent assistent wedono's, die onafscheidelijk zijn van den langen rottanstoel en daarom het werk aan den schrijver overlaten, die van 's morgens tot twee uur 's namiddags en daarna van drie uur tot 's avonds 8 à 9 uur in het kantoor gehurkt voor het lage schrijftafeltje zitten. Het werk van den chef, den assistent-wedono, bepaalt zich tot het onderteekenen der dienststukken. Het behoort tot de zeldzaamheden, dat deze mede in het kantoor zit. Doet hij dit, dan is het alleen om met zijn ondergeschikte een sigarette te rooken. Er zijn onderdistrictshoofden, verzekert hij, die zelfs de bons voor den tokohouder door hunnen schrijver laten schrijven en onderteekenen! Breekt er ergens des avonds een brand uit, vijf of zes kilometers van de standplaats, dan moet de schrijver er heen, vergezeld van een politie-oppasser; de assistent-wedono wendt hoofdpijn voor. Is de afstand te groot en wil hij dien per as afleggen, dan mag hij zelve de kosten van een vervoermiddel betalen en dat, niettegenstaande zijne maandelijksche bezoldiging slechts *f*15 bedraagt. Hoe kan iemand hiervan met zijn gezin bestaan? Moet hij dan ook geen gedachten krijgen, die gewoonlijk in het hoofd van een roover oprijzen? vraagt schrijver.

WAT DE CHINEES VERTELT.

In de **Pewarta Soerabaja** beklaagt Jan van Hindia zich over den afkeer, dien de blanken, en voornamelijk de bangsa pamerentah, d. i. zij, die deel van het bestuur uitmaken, voor den Chinees zouden gevoelen. Als de een of andere Chinees iets onbehoorlijks doet, wrijft de blanke dadelijk het reheele Chineesche ras een smet aan. Hoewel de Chineezen reeds een paar honderd jaren in Insulinde gevestigd zijn, heeft het stamland zich met deze emigranten niet kunnen inlaten, omdat het zelf steeds in een toestand van onrust verkeerde. Hebben de hooger staande blanken iets gedaan voor den vooruitgang en de ontwikkeling van het gele ras? vraagt hij. Neen, luidt zijn antwoord, en hij rekent er niet op, dat zij iets voor den Chinees zullen doen, want, wanneer deze goed onderwijs krijgt, zal hij de grootste concurrent van den Europeaan worden, zal hij den blanke groot nadeel toebrengen. Daarom redeneert deze aldus, vervolgt schrijver: „Zoo lang wij het overheerschend ras vormen, moeten wij den Chinees in zijne onkunde laten. Van zijn stamland heeft hij niets te hopen en op ons behoeft hij niet te steunen. De deuren onzer scholen blijven voor hem op een kier staan. Slechts de kinderen der rijken komen er door, wij stellen het schoolgeld hoog, opdat die van de minder gegoeden daarvóór blijven moeten." Doch het kon ons vroeger minder schelen, gaat hij verder, want het viel ons toen niet moeilijk een middel van bestaan te krijgen, ook al had men niet veel geleerd. Maar thans is het geheel anders met ons gesteld. Om slechts een mondvol rijst te vinden, moeten wij hard werken, tot het zweet ons uit het lichaam gutst. Begrijpende dat een Chinees niet bestaan kan alléén van den verkoop van katjang (aardnoten) en koeatji (gezouten zaden van de semangka, de watermeloen, de pateca der Italianen) hebben wij allerwege hak-tongs (chineesche scholen) doen verrijzen. Aanvankelijk trokken deze niet de aandacht van den blanke; want wat zouden de Chineezen daarmede bereiken? Als hunne kinderen die school doorloopen hebben, kan de verworven kennis hun toch van geen nut zijn; zij kennen geen europeesch letterschrift, dat belet hen om bij Europeanen in dienst te treden. De Chineesche Regeering richtte in China voor de kinderen der emigranten een school op, waar men hooger onderwijs genieten kan, de Kilam hak tong. Toen gingen de oogen der blanken open en als tegenwicht richtten zij de Hollandsch-Chineesche school op, waar men een laag schoolgeld betaalt, opdat de Chineesche scholen, die met geldgebrek te kampen hebben, overbodig zouden worden en de band tusschen China en de Chineesche emigranten daardoor verbroken zou worden. Wat zou, roept schrijver uit, anders de bedoeling der blanken zijn, die ons zóó lang de hulp, noodig voor onzen vooruitgang, hebben onthouden? Is het niet een politieke zet, dat men ons in een moeilijk parket brengt, opdat wij niet zouden weten, wat wij moeten doen: ons aansluiten bij het stamland of ons in de armen van onze overheerschers werpen?

Van Vreemde Koloniën.

De Kerguelen-eilanden.

In 1772 door den ridder de Kerguelen ontdekt, die het fregat „La Fortune" commandeerde, en op eene tweede reis, in 1774 daarheen ondernomen, voor Frankrijk in bezit genomen, zijn deze eilanden geruimen tijd door den nieuwen bezitter verwaarloosd.

Het bezit leverde reeds dadelijk eene teleurstelling op, daar de Kerguelen van zijne eerste reis was teruggekeerd met de mededeeling, een groot vasteland te hebben ontdekt, terwijl hij bij terugkeer van zijne tweede reis moest verklaren, dat wat hij voor een groot vasteland had gehouden, slechts een groot eiland was. Deze vergissing kostte hem zijne vrijheid.

De Fransche regeering bekommerde zich zoo weinig om haar bezit, dat, toen in 1868 bij het ministerie van Marine, destijds met de zorg voor de koloniën belast, het verzoek van een Engelsch huis inkwam, om op de Kerguelen een steenkolen-depot te mogen oprichten, men te Parijs hoogelijk verbaasd was te vernemen, dat de Kerguelen-eilanden aan Frankrijk behoorden.

Het was echter eerst in 1893, dat aan den commandant van het oorlogsschip „Eure", Lieutard, last gegeven werd, opnieuw de Fransche vlag op die eilanden te planten, er depots van levensmiddelen aan te leggen.

Hiermede hield evenwel de rechtstreeksche officieele bemoeienis op.

De heer Charles Boissière, die naar aanleiding van verkregen inlichtingen met zijn broeder René besloot om de schapenteelt op de Kerguelen-eilanden te beproeven, had zich intusschen tot de Fransche regeering gewend met de vraag, welke subsidie deze zou willen verleenen voor de uitvoering van zijn plannen.

Hij kreeg ten antwoord, dat zij op geen steun van welken aard ook konden rekenen, maar dat hun de concessie voor de exploitatie dier eilanden op eigen risico gaarne zou worden verleend.

De Boissière's aanvaardden die concessie. Het geluk was hun in den aanvang niet gunstig. Twee voor een tocht naar de Kerguelen-eilanden uitgeruste expeditiën mislukten, en het was eerst in 1907 en 1908, dat besloten werd tot de uitzending van drie nieuwe expeditiën voor de visch- en robbenvangst in de buurt der Kerguelen-eilanden, met toestemming en medewerking van de concessionarissen.

De grootste en laatste vertrok in de maand Augustus van het vorige jaar. Zij bestond uit het stoomschip „Jeanne d'Arc" van 2000 ton, gevolgd door twee walvischjagers van de nieuwste constructie, en werd uitgerust door concessionarissen in vereeniging met een groote Noorweegsche maatschappij.

De heer Henri Boissière, die dezen tocht medemaakte, gaf in de jongste vergadering van de Société de Géographie te Parijs eene beschrijving van het hoofd-eiland der groep, Kerguelen-eiland geheeten.

Dit beslaat eene oppervlakte van 600000 hectaren, en heeft, naar spreker meent, zijn ontstaan te danken aan een machtige vulcanische werking, die het eiland boven den zeespiegel verhief.

Het bestaat uit eene opeenvolging van hoogvlakten, door bergen van 1000 tot 1200 meter hoogte bekroond, waarboven de Rossberg, ter hoogte van 1862 meter, zich als hoogste top verheft. Talrijke dalen doorsnijden die hoogvlakten en in die dalen treft men groote zoetwatermeren aan en talrijke diepe fjorden.

De hoogvlakten in het binnenland zijn ware rotswoestijnen en in de meren treft men geen enkele visch, geen enkel teeken van leven aan. Deze meren wateren uit in de valleien door talrijke, machtige watervallen, waarvan voor het leveren van waterkracht groot voordeel zou kunnen worden getrokken.

Elders treft men op het eiland wel geen boom aan, maar veevoedingsgewassen in groote hoeveelheid, waaronder de acoena, een heestergewas, dat eene hoogte van 4 tot 5 decimeter bereikt en groote uitgestrektheden bedekt. De dieren, paarden, varkens en schapen eten de acoena met graagte. Voor de paarden maakte deze, zes maanden lang, het eenige voedsel uit, terwijl de machtige wortels van de acoena als brandstof kunnen worden gebruikt.

Eene andere, veel voorkomende plant is de azorella celago, die er eene hoogte van 8 decimeter bereikt en in dichte bossen groeit, waaronder de op het eiland aangetroffen konijnen hunne holen graven, zoodat deze plant van het eiland dreigt te verdwijnen.

De konijnen van Kerguelen-eiland zijn de nakomelingen van enkele paren van die soort knaagdieren, die indertijd door de bemanning van een Engelsch oorlogsschip zijn losgelaten en zich sterk hebben vermenigvuldigd.

Overigens treft men op het eiland naast de verschillende zeevogelsoorten en zee-olifanten, slechts klein gedierte aan, als ratten en muizen en tal van insekten.

De zee-olifanten, die in 1840 bij een bezoek van het Engelsch schip „Challenger" zoo goed als verdwenen waren, hebben zich, nu ze langen tijd met rust gelaten werden, weer vermenigvuldigd. Ze zijn nu ook zoo tam, dat men ze met de hand kan liefkozen en op hun rug kan gaan zitten. Dit laatste schijnt hun echter minder te bevallen. Zich op hun zwemvinnen verheffend geeuwen ze dan, waarschijnlijk een blijk van verveling, waarbij ze tegelijk een huilend geluid uitstooten.

De walvischvangst, waarmede thans in die streken een begin is gemaakt, belooft zeer loonend te zullen zijn. Ook koestert men de beste verwachtingen van de teelt van schapen, runderen en varkens. Bovendien moet het land ook rijk aan delfstoffen zijn. Zoo trof men er reeds goede steenkool aan, waarvan echter nog moet worden uitgemaakt, of die in exploitabele hoeveelheid voorkomt.

Slagen de pogingen van den heer Boissière, dan zal hier eene fransche kolonie inderdaad haar ontstaan uitsluitend aan het particulier initiatief hebben te danken.

Alcohol in West-Afrika.

In het engelsch Lagerhuis werd den 21sten Juli 1907 door den afgevaardigde Ellis de vraag tot de regeering gericht, of deze haar aandacht had geschonken aan den steeds toenemenden invoer van spiritualiën in Zuid-Nigeria, en aan den demoraliseerenden en ook in andere opzichten schadelijken invloed van het toenemend verbruik van alcohol in die streken. De onderminister van koloniën, kolonel Seely, gaf ten antwoord, dat het in bedoeling lag een onderzoek naar een en ander in te stellen.

Den 21en October 1908 gaf kolonel Seely, in antwoord op eene tot hem gerichte vraag, te kennen, dat de opbrengst van de door het bestuur van Nigeria geheven rechten op geestrijke dranken in 1906 en 1907 resp. 600.784 en 806.942 pond sterling bedroeg op totalen aan inkomsten van resp. 1.688.717 en 1.459.554 pond sterling, waaruit blijkt, dat in die jaren de ontvangsten uit genoemden hoofde meer dan 55 percent van het totaal uitmaakten.

Kolonel Seely deelde tevens mede, dat eene commissie was benoemd om een onderzoek ter plaatse naar het alcoholverbruik in Zuid-Nigeria in te stellen.

Deze commissie, voorgezeten door Sir Morckensie Chalmers, is nu onlangs na eene afwezigheid van drie maanden in Engeland teruggekeerd. Zij heeft in dien tijd in de kolonie een afstand van 1800 engelsche mijlen afgelegd en gedurende 27 dagen zitting gehouden, om de verklaringen aan te hooren van ongeveer 180 personen, hoofdzakelijk inlandsche hoofden uit de provinciën Abeoekoetoe, Ibadan, Oyo en Yoroeba.

Wij zijn zeer benieuwd de uitkomsten van dit onderzoek te vernemen, dat niet kan nalaten den indruk te maken van weinig ernstig te zijn bedoeld, daar het toch niet wel mogelijk is, in zulk een korten tijd zich ten opzichte van een vraagstuk betreffende een uitgestrekt gebied volledig op de hoogte te stellen, hoofdzakelijk uit verklaringen van ter zake wellicht geïnstructeerde hoofden.

Intusschen heeft de engelsche regeering zich tot de regeeringen van Frankrijk, Duitschland, Spanje, Portugal en België gewend met het voorstel o.a., om de invoerrechten op alcohol in de koloniën en protectoraten in West-Afrika te verhoogen van minstens 5 tot hoogstens 6 frcs 25 per gallon te verhoogen.

Wat België betreft heeft het voorstel betreffende dit onderwerp geen zin, daar de invoer van alcohol in Belgisch-Congo is verboden, maar in het voorstel is ook sprake van het beletten van den invoer van wapenen en munitie, en van eene internationale regeling der quarantaine-voorschriften.

We meenen de plank niet mis te slaan, wanneer we het voorstel, wat verhooging van rechten op den invoer van alcoholische dranken betreft, toeschrijven aan de uitkomsten van het in Zuid-Nigeria gehouden onderzoek.

Is zulks inderdaad het geval, dat zal dit slechts waarschijnlijk alleen ten gevolge hebben — vroegere verhoogingen hebben dit geleerd — dat de inkomsten van Zuid-Nigeria weer toenemen, zonder dat er één gallon alcohol minder wordt ingevoerd.

Aan den schijn is dan echter weer voldaan, en daarop komt het toch immers in hoofdzaak aan?

Onderwijs op de Philippijnen.

Naar aanleiding van een officieel verslag, werd niet lang geleden het onderwijs op de Philippijnen aan het bestuur in Nederlandsch-Indië ten voorbeeld gesteld.

Het zal menigeen verbaasd hebben, dat men anders nog al sceptisch gestemd is, waar het officieele verslagen van ons eigen koloniaal bestuur betreft, plotseling met de grootste verrouwelijkheid voor waar aannam, wat de heer Taft in een officieel rapport mededeelde, ja met edele verontwaardiging elken twijfel aan diens volkomen betrouwbaarheid van de hand wees.

Van verschillende zijden is toen beduid, dat beter ware geweest zich niet alleen uit officieele rapporten in te lichten, maar ook de critiek na te slaan, die niet het minst van de zijde van Amerikanen in het bijzonder wat het, door het Amerikaansch bestuur op de Philippijnen ingevoerde onderwijs lang niet malsch is.

Zoo melden de officieele rapporten van het bestuur te Manilla, dat bijzondere aandacht wordt geschonken aan het ambachtsonderwijs. Toen onlangs de directeur van onderwijs, Barrows, aftrad, uitte de Manila Times, een zeer pro-Amerikaansch blad, den wensch, dat nu iemand aan het hoofd van den dienst zou worden geplaatst, die minder dan zijn voorganger aan boekenkennis hechtte, en wat meer aan ambachtsonderwijs, waaraan tot nu toe zoo goed als niets gedaan werd.

Toen zien we nog in de laatste aflevering van de Indische Gids nu ook weer den heer Dingemans met cursieve letters de fabel herhalen, dat de Amerikanen vooral practisch onderwijs geven. Practisch?

Het Engelsch werd als medium op de door de Amerikanen opgerichte scholen voor het onderwijs ingevoerd. Wat schrijft nu hieromtrent b.v. Erving Winslow in de North American Review?

Naast eenige honderden amerikaansche staan eenige duizenden inlandsche onderwijzers. Dezen moeten ook de Engelsche taal als medium gebruiken, maar zijn hiervan zoo goed op de hoogte dat zij hun geheelen vrijen tijd moeten besteden om die woorden van buiten te leeren, die zij den volgenden morgen voor hunne lessen moeten bezigen. De Filipino's zullen waarschijnlijk dan ook duur moeten betalen voor eene taal, die hen opgedrongen wordt als die van een „vrij bestuur."

Ook deze schrijver komt tot de conclusie, dat ter wille van een onderwijs, hetwelk de zonen van het land afkeerig maakt van allen handenarbeid, de eerste nooden van het land worden verwaarloosd.

BOEKAANKONDIGING.

In dank ontvingen wij van den schrijver L. F. Dingemans, Contr. B.B. met verlof, een overdruk uit „De Indische Gids" (Mei-aflevering 1909) van zijn doorwerkt artikel: **„De particuliere Suikerindustrie in de Gouvernementslanden op Java"** dat wij aan alle belangstellenden en belanghebbenden ter lezing aanbevelen. Schrijver heeft daarin een duidelijk schema opgesteld van de voornaamste wenschelijke en mogelijke verbeteringen op dit gebied uit een agrarisch-legislatief en sociaal-economisch oogpunt beschouwd.

Een te raadplegen gids betreffende **De Toekomst in en de opleiding voor den Nederl.-Indischen Landbouw en het Boschwezen** werd ons toegezonden door de vereeniging „Studiebelangen", het officieel vertegenwoordigend lichaam der studeerenden aan de R. H. Land-, Tuin- en Boschbouwschool te Wageningen. De 3e verbeterde en vermeerderde druk van dit nuttige boekje stelt dit bestuur gratis verkrijgbaar voor allen, die er om vragen bij den Secretaris, den heer Th. Slinkers, Hoogstraat A 108, Wageningen.

Een zeer smaakvol reclameboekje werd onlangs uitgegeven door de Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekering, bevattende een vijftiental met zorg gekozen, en bizonder goed uitgevoerde gezichten (landschappen en monumenten) uit Nederl.-Indië. Dit keurige album zal zeker ook gaarne door de Directie Keizersgracht 547—549, aan belangstellenden ten geschenke worden gegeven.

Oost- en West-Indisch litteratuur-overzicht.

Begrafenisplechtigheid bij de Papoeas.

Wij vonden in den Almanak van het Missiehuis te Tilburg voor 1910 — een rijk geïllustreerd boek, dat door zijn geringen prijs inderdaad binnen ieders bereik valt — verschillende opstellen van R.-C. geestelijken over het zendingswerk in de Oost (en meer speciaal de Kei-eilanden en Zuid Nieuw-Guinea), waarbij ook van ethnographischen aard, welke een nadere kennismaking ten zeerste verdienen. Een dezer opstellen van Pr. Ed. Caspers handelt over het hierboven genoemd onderwerp, en welke plechtigheid door den schrijver in persoon werd

bijgewoond. Het navolgende is een kort uittreksel er van.

De doode, Deongat genaamd, lag op het erf van zijn huis, dat zoodanig met klapperoladeren was afgezet en overwelfd, dat niemand last had van de zon. In het midden bevond zich het lijk in half zittende, half liggende houding. Als rugleuning was er eenig bamboe- en sagonerf-vlechtwerk aangebracht. De beenen en de buik waren met een oude, vettige mat bedekt, waarop allerlei vruchten in bonte mengeling dooreenlagen. Het hoofd was mooi opgeschilderd met roode, zwarte en gele kleuren; op het hoofd zelf waren de veeren van een drietal paradijsvogels aangebracht. Een 30-tal vrouwen houden bij het lijk de wacht; de naaste verwanten zitten er 't dichtst bij. Ten teeken van rouw hebben de schoonmoeder en de jongste vrouw (Deongat had er twee, zusters nog wel) zich het aangezicht en de borst met leem besmeerd. Intusschen heft de schoonmoeder van Deongat een lijkzang aan, weldra overgenomen door de jongste echtgenoote. Sommigen der omstanders zijn geheel en al oor; anderen zitten of liggen half te slapen; het jongere volkje zit onder onder elkaar gekheid te maken. Honden en varkentjes loopen rond en over 't lijk, vooral Sakor, de groote, zwarte hond van Deongat, komt telkens bij 't lijk, om kwispelstaartend weer verder te gaan. Eindelijk verschijnt de oudste echtgenoote van den overledene, weldra gevolgd door een aantal eveneens ten teeken van rouw met leem besmeerde mannen en kan de plechtigheid een aanvang nemen. Allen stappen over 't lijk, terwijl zij hunne wapenen enz. op den doode werpen. Nu volgt een laatste afscheid van de familieleden. De zuster van den overledene werpt zich hartstochtelijk snikkend op 't lijk, slaat den arm om zijn hals als om hem te beletten heen te gaan. Die aanval van droefheid duurt maar een oogenblik; ongemerkt ontdoet zij meteen den doode van verschillende versieringen, o.a. van eenige oorringen, die ze als souvenir wil bewaren. Nog eenige formaliteiten en het oogenblik is daar — juist op 't moment van zonsondergang — om den doode grafwaarts te dragen. Het graf is slechts eenige palen van het huis verwijderd; bogen en pijlen die in den grond steken, wijzen er op, dat er nog meer aan den grond zijn toevertrouwd. Het graf is ruim een meter diep; daarin bevindt zich over geheel de lengte en breedte van den bodem het onderstel van een 3 à 4 dM. hooge rustbank. De doode wordt in het graf gelaten en geheel en al in boomschors gewikkeld, waarop het lijk van te voren rustte. Op het aangezicht wordt een stuk sterke schors gelegd voorzien van een opening ter hoogte van den mond. Nog een laatst vaarwel wordt hem door de omstanders toegewenscht, het graf gedekt en op de plaats boog en pijlen in den grond gestoken. Toen allen gauw naar huis, daar spoken en toovenaars op dit uur van den dag vrij spel hebben, volgens de meening der deelnemers aan de plechtigheid.

De krullotenziekte der cacao.

We ontvingen het 16e en 17e Bulletin van het Departement van Landbouw in Suriname, waarvan het eerste deel handelt over: De krullotenziekte der cacaoboomen in Suriname, haar oorzaak en haar bestrijding, door Dr. C. J. J. van Hall, den directeur van genoemd departement en A. W. Drost, landbouw-assistent aan die instelling.

Het is in de laatste 10 à 12 jaren dat de gevreesde krullotenziekte in Suriname allengs meer schade heeft aangericht en de algemeene aandacht op zich gevestigd heeft. Verschillende geleerden hebben de oorzaken en gevolgen der ziekte nagegaan en hunne bevindingen gepubliceerd, zooals Ritzema Bos, Massee, Howard en Went. Ook de hiervoren genoemde schrijvers stelden hunne bevindingen reeds te boek in het tijdschrift „Recueil des Travaux botaniques néerlandais" (vol. IV, 1907). De inhoud van het thans door hen gepubliceerde komt dan ook in hoofdzaak overeen met dien van het zooeven genoemd wetenschappelijk tijdschrift.

Evenwel, „in sommige opzichten is de oorspronkelijke tekst gewijzigd en dit wel met het oog op de omstandigheid, dat deze verhandeling niet zooals de vorige voor een wetenschappelijk publiek is bestemd, maar vooral voor lezers, die belang stellen in Suriname en in de Surinaamsche cacaocultuur. Om die reden zijn de gedeelten, die handelen over den invloed, die de krullotenziekte gehad heeft op de cultivaties en hun productie, uitgebreid, terwijl bij de beschrijving van de schimmel zelve getracht is deze in iets meer populairen vorm te gieten, dan in de oorspronkelijke behandeling was geschied. Bovendien is het hoofdstuk, dat over de bestrijding der ziekte handelt, uitgebreid en aangevuld."

Het is te hopen, dat deze belangrijke bijdrage in veler handen moge komen, in de eerste plaats van hen, die bij de Surinaamsche cacaocultuur direct belang hebben, opdat zij er hun voordeel mee doen!

Coprah in Suriname.

Ook op den inhoud van het 17e Bulletin vestigen wij gaarne de aandacht van belangstellenden. Deze is getiteld: Rapport omtrent eene proefneming met bereiding en verzending van kopra, in het belang van den kleinen landbouw, in 1907 te Coronie gedaan, door W. H. A. van Romondt, districts-commissaris aldaar.

Het is opmerkelijk, dat voor het nemen van genoemde, door het Gouvernement geldelijk gesteunde proef blijkens het uitgebrachte verslag zoo weinig kleine landbouws waren te vinden: „Velen waren er — aldus merkt de rapporteur op — die, „ofschoon de proef welgezind, liever anderen voor wilden laten gaan, en ten slotte bleek ook ten deze de invloed van de nu eenmaal te Coronie nimmer afwezige stille kracht, die alles, wat van Bestuurswege uitgaat of bevorderd wordt, vijandig tegemoet treedt."

Hoewel het van die kleine proefneming verkregen product — gelijk men weet is coprah de gedroogde kern of vruchtvleesch van de kokosnoot — een gunstig onthaal vond op de Amsterdamsche markt, en in vele opzichten werd geacht het te winnen in kwaliteit van de uit Oost-Indië aangebrachte coprah, waarover, gelijk men weet, in den laatsten tijd veel klachten zijn ingekomen, schijnt de productie toch niet voldoende winstgevend om de genomen proeven op grooter schaal door te zetten, gelijk de rapporteur in zijn gevolgtrekkingen opmerkt. Deze luiden namelijk:

Het vorenstaande resumeerend komt men tot de conclusie, dat de kleine landbouwer te Coronie onder de tegenwoordige omstandigheden, dat is bij een kopramarkt van zegge 22½ ct. per K.G.:

A. geen voordeel zou hebben door zijne kokosnooten tot kopra te bereiden, in plaats van deze, na afplukking, te Coronie te verkoopen, integendeel door dien verkoop-arbeid — de bereiding van de coprah — uitspaart;

B. belangrijk in inkomsten zoude achteruitgaan, wanneer hij van zijne kokosnooten copra ging bereiden, instede deze tot olie te verwerken, terwijl hij in het eerste geval mede de inkomsten zoude derven getrokken uit zijn, op den afval bij de oliebereiding gehouden kweek;

C. zeer belangrijk minder inkomsten zoude verkrijgen, als hij de thans „in bast" verscheepte kokosnoten, tot kopra verwerkte en verzond.

Is er dus onder de tegenwoordige omstandigheden geen aanleiding de proefnemingen met bereiding en verscheping van kopra ten behoeve van den kleinen landbouwer, voort te zetten, het groote belang van dezen bij de zaak maakt het zeer gewenscht om bij verandering van de tijdsomstandigheden in het voordeel van de kopra, de kwestie van export van dit produkt uit Coronie weder ter hand te nemen.

Teysmannia.

Inhoud van het Juni-Nummer: Hetgeen voor een aetherische oliënfabrikant van belang is te weten, (slot), door A. W. K. de Jong. — Over het zgn. „Mengsel Rioeng-Goenoeng" van Cinchona Ledgeriana Moens, door P. van Leersum. — Machinerieën, in gebruik bij de bereiding en nabewerking van de sisalhennep, door E. de Kruijff. — De Maniçoka's (Caoutchouc leverende Manihot-soorten), door H. J. Wigman. — Landbouwscheikunde door Dr. A. W. K. de Jong, door van der Stok. — De gomziekte bij vruchtboomen. — Het begieten van planten in potten. — Korte berichten uitgaande van het Departement van Landbouw: Vergelijkende proef met bibits, betrokken van oeritans, sebarans en droge kweekbedden, door J. E. van der Stok.

Weekblad voor Indië. 6e jaarg. No. 7.

De algemeene werkstaking, door M. K. — In memoriam (L. L. A. Maurenbrecher) met portret, door R. B. M. — Jan Pietersz. Koen en Jong Batavia (met foto's), door M. C. K. V. Z. — De Oranjefeesten te Batavia, door V. d. L. — De feesten in Jogja, door Later. — Een maalfeest, door A. Brondgeest. — De sterrenhemel in Juni 1909 (slot).

Onderzoek der Ned. koloniën.

Van de Maatschappij ter bevordering van het Natuurkundig Onderzoek der Nederlandsche Koloniën, anders genaamd de „Maatschappij met den langen naam", is verschenen het Verslag der 19e Alg. Vergadering van 5 Juni j.l., waarin mededeelingen over den stand der uitgave van het werk, getiteld: Siboga-expeditie, enz., benevens het verslag der verrichtingen van die Maatschappij over het jaar 1908. Merkwaardig, dat in de Begrooting van uitgaven voor de eerste maal niet meer een post is uitgetrokken voor een zgn. Valentijn-medaille, althans, het woord „Valentijn" niet meer wordt genoemd; merkwaardig te meer, omdat Prof. Hubrecht in een Gidsartikel van eenige maanden geleden de Maatschappij met den lastigen naam alvast in „Valentijn-Maatschappij" had herdoopt.

Het Recht in Ned.-Indië.

De Nrs. 9—12 van het 91ste deel van dit Rechtskundig Tijdschrift bevatten behalve de jurisprudentie eenige belangrijke bijdragen, als: Beschouwingen over quasi-internationaal privaatrecht (vervolg) door G. André de la Porte. — Anomaliën in de burgerlijke rechtsvordering, door A. W. Hartman. — Iets over zaakwaarnemers in verband met de verbetering der rechtspleging voor inlanders, door I. J. Dermont (naar aanleiding van de rede over dit onderwerp in het Indisch Genootschap door Prof. Mr. Carpentier Alting).

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 27: De flora der Nederlandsche West-Indische eilanden, door Dr. A. Pulle. — Rubberscraps, door Dr. A. H. Berkhüut. — Handelsbericht van Gehe & Co., door Prof. van der Wielen. — E. Merck's Jahresbericht uber Neuerung auf den Gebieten der Pharmakotherapie und Pharmazie, door Prof. van der Wielen. — Vernietiging van witte mieren. — Invoer op Java in 1909. — Uitvoer van Java in 1909. — Kultuurberichten (Bacovenkultuur in Suriname. — Handel in bananen in Australië enz.) — Kleine mededeelingen (Grootsche plannen der Ned.-Indische Spoorwegmaatschappij. — Het vervoer van Gouvernementszout. — Inlandsche kunstnijverheid, enz.) — Financiëele Verslagen en berichten; zoomede de overige vaste wekelijksche rubrieken.

Ceres.

Het Juli-Nr. van Ceres, het Orgaan der studenten van de Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool te Wageningen, brengt het vervolg van het artikel over Groententeelt in Java's laaglanden, door M. Sanders en eene beschrijving door Si Anoe van Lampor (een natuurverschijnsel op Java, waarvoor de bevolking groote vrees koestert).

***

Ten slotte zij de aandacht gevestigd op eene bijdrage van Dr. Ch. Bernard over ziekten van de thee, gepubliceerd in Bulletin No. XXIII, van het „Département de l'Agriculture aux Indes Néerlandaises", Buitenzorg, 1909.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 8 Juni 1909. No. 45.

Benoemingen, enz.

Verleend: een jaar verlof aan den onderwijzer L. A. Schuld en den depôthouder der opiumregie C. A. Carlquist.

Ontslagen: op verzoek eervol de directeur van het Departement van Landbouw Dr. M. Treub; de klerk bij de S. S. op Java J. W. Seitsinger.

Benoemd: tot tijdelijk secretaris bij het Dep. van B. B., J. de Groot; tot ass.-res. van Sintang Th. A. L. Heyting; van Zuid-Bali W. F. J. Kroon; tot secretaris der res. Timor en Onderh. J. C. van der Meulen; tot contr. B. B., C. L. Barentz; tot adjunct-secretaris het lid van de Wees- en Boedelkamer te Padang J. Simon; tot lid van de Wees- en Boedelkamer te Semarang M. F. Braakman; te Padang F. H. Vodegel; tot secretaris van de idem te Makasser J. Ch. Voll; tot afdeelingschef bij het Dep. van Landbouw L. E. Dom en Dr. K. Gorter; tot adj. inspecteur der gouv. koffiecultuur Jhr. W. C. J. Versluys; tot onderwijzer 2e kl. C. Huge te Medan; tot idem te Djokjakarta N. Wilsebron; tot hulponderwijzeres Mej. D. Grünberg; tot opziener bij het boschwezen J. E. van Zuylen; bij de S. S. op Java: tot opzichter 1e kl. C. J. Tirion; tot chef der 3de afdeeling bij de exploitatie A. Bryan; tot telegraaf-controleur F. Ch. Bogaardt; tot magazijnsopzichter A. Ch. Jansen; tot telegraaf-opzichter H. C. A. Berkholst.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den kapitein der Inf. J. W. Scholten en den 1e luitenant A. G. L. F. van Krieken.

Benoemd: tot kapitein bij het wapen der Infanterie de 1e luitenant D. H. J. van Bremen; T. J. C. Mulder; E. A. Eboink; M. de Wilde en H. E. Wempe; tot adjunct-chef bij den dienst der expl. van den stoomtramweg in Atjeh W. C. Lammers Lisnet; tot gezaghebber bij de Gouv. Marine de 1e stuurman W. P. Bijleveld.

Uit de Javasche Courant van 11 Juni 1909. No. 46.

Benoemingen enz.

Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol, de ass.-res. H. C. A. Muller; de klerk bij de S. S. W. Gobée.

Benoemd: tot zoutverkooppakhuismeester te Batavia W. van den Brink; tot leeraar-directeur van de opl. school voor Inl. rechtskundigen te Batavia Mr.

A. Heijman; tot lid van den gemeenteraad van Semarang A. J. C. Hazenberg en C. van der Meer; tot lid van den gewestelijken raad der Preanger regentschappen H. Harmse; van Banjoemas (E. J. C. Andela; van den gemeenteraad van Medan A. van Lith; tot onderwijzer 1e kl. P. J. Mauredu; L. van der Sluys; J. Rood en L. Roelofsen; 3e kl. C. Lips; W. J. Slooff; H. H. zur Kleinsmiede; P. W. van Schendel; J. H. Urselmann; J. C. Nonnekens en J. van Aken; 3e kl. J. H. van Dijk.

Geplaatst: als hoofd der Holl.-Chin. school te Bandoeng M. J. Nolen; te Soerdkarta F. K. Cock.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den onder-luitenant J. Brevoort.

Ontslagen: de 1e luit. der inf. F. J. F. v. West.

Extra-Bijvoegsels: Maandrapport omtrent de stand der voedingsgewassen op Java en Madoera, opgemaakt onder ultimo April 1909;

Verslag van de Directie van het Weduwen- en Weezenfonds van officieren der landmacht in Ned.-Indië over 1907.

Uit de Javasche Courant van 15 Juni 1909. No. 47.

Dit Nr. bevat o.m.: I. Wijzigingen van 't Besluit op de Indische bestuursopleiding (Ind. Stblad 1907, No. 230; Nederl. idem No. 71).

II. Wijzigingen van het Reglement op den invoer, het bezit, den aanmaak, enz. van ontplofbare stoffen.

III. Wijzigingen der zoogenaamde Erfpachtsordonnantie.

IV. Idem van het Reglement op het Europeesch lager onderwijs in N.-I. en

V. Het Reglement op de victualiedienst aan boord van H. M. schepen en voertuigen van oorlog in Ned.-Indië.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den onderwijzer W. Krijnen.

Ontslagen: op verzoek eervol: de onderwijzer L. H. Verhoog.

Benoemd: tot lid van den Raad van Justitie te Makasser Mr. A. E. van Arkel; tot voorzitter van den landraad te Bondowoso Mr. H. W. Pruissen; te Madioen Mr. E. A. Hoeffelman; tot controleur B. B. W. Dominicus; tot hulpprediker te Ratahan J. H. Duijverman; tot ambtenaar bij den in en uitvoerrechten E. A. Swart; tot onderwijzer 1e kl. J. C. van der Meijden en E. van Leeuwen; der 2e kl. P. Tuijn; G. J. Hanegraaff; A. F. Ph. Mann en A. van Knapen; tot ingenieur 2e kl. L. C. F. Polderman; tot wedono van Anjer, Agoes Prawira Soepradja; van Tjilangkahan, Raden Tjakra Winangoen; tot controleur R. C. L. Bosch en geplaatst in het gouv. Sum. Westkust.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den off. van gezondheid 1e kl. Dr. L. H. Dominicus van den Bussche.

Ontslagen: op verzoek eervol de idem W. N. Hartman.

Benoemd: tot opzichter bij de Stoomtramweg in Atjeh F. P. Grivel.

Overgeplaatst: bij den generalen staf de kapitein der Inf. R. Boonstra.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het stoomschip „Prins Maurits", gezagvoerder M. P. van der Elst, van West-Indië naar Amsterdam.

M. Kuipers; C. J. L. Petri; J. Buijs; J. L. Koperberg; A. C. J. W. Juta en echtgenoote; H. C. Weijtingh, echtg. en kind; Mevrouw A. Stengarde; * M. Chedroni; R. D. Simons; C. Bolz; H. Smit; J. van Duin; J. W. P. Rens, echtg. en kind; J. G. H. Arts; H. A. Brugman.

* te Havre ontscheept.

Passagierslijst van het stoomschip „Prins Willem"; gezagvoerder A. R. Nijboer. Van Amsterdam naar West-Indië, via Madeira op den 9en Juli '09.

R. Bär von Hemmersweil; B. J. Coster; H. A. Coster; Mevr. A. A. van Dinter; Mevr. J. de Vries; M. A. van Oven; J. J. Fock; L. C. Lely; J. C. M. v. d. Ende; A. Barr, benevens 251 Javaansche Emigranten.